

Enheten för planfrågor
Åke Modig

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Stadsbyggnadskontoret
Box 8314
104 20 Stockholm

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
maud.wiberg@stockholm.se

Kommunens ärendenr: 2017-09500

Detaljplan för Lövstaverket, del av fastigheten Hässelby villastad 36:1, i Stockholms kommun

Stockholms kommun har översänt förslag till detaljplan, upprättat i april 2019, till Länsstyrelsen för samråd.

Planen syftar till att möjliggöra uppförandet av ett nytt kraftvärmeverk, på före detta Lövstatippen, samt ny kajanläggning med transportband till verket.

Den återvinningscentral som idag finns, inom föreslaget planområde, ska även i fortsättningen kunna verka i området.

Det nya kraftvärmeverket kommer att producera både elkraft och fjärrvärme som helt ska baseras på förnybar eller återvunnen energi. Det nya verket gör det möjligt att avveckla kol i Stockholms fjärrvärmeproduktion.

I Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFS 2050 antagen i juni 2018, pekas Lövsta ut som en plats för en potentiell energianläggning.

I Stockholms översiktsplan, ÖP antagen i mars 2018, ingår planområdet i kommunens utbyggnadsstrategi stadsutvecklingsområde – komplettering. Enligt översiktsplanen ska komplettering göras med utgångspunkt i kunskap om nuvarande karaktär, kvaliteter och behov. Översiktsplanen redovisar berört område med möjlighet till exploatering av ett nytt bostadsområde (Riddersvik), naturområde och möjlig reservatsbildning i Kyrkhamn, norr om föreslaget detaljplaneområde. Dessutom pekar översiktsplanen på möjligheten att utveckla rekreativa värden runt Lövstabadet, Riddersviks gård och Hässelbys allmänna bad. Även befintlig småbåtshamn är en del av detta rekreativstråk. Då detaljplaneförslaget innebär att Lövstabadet och nuvarande småbåtshamn avvecklas till förmån för en industrihamn strider förslaget delvis mot översiktsplanens tankar om lokala utvecklingsmöjligheter i Hässelby-Vällingby.

Detaljplaneförslaget är upprättat med utökad förfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Av 5 kap. 14 § PBL följer att länsstyrelsen under samrådet särskilt ska

- ta till vara och samordna statens intressen,
- verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
- verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
- verka för att en bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL samt i övrigt ge råd om tillämpningen av PBL om det behövs från allmän synpunkt.

Länsstyrelsen har i sin roll att samordna statens intressen, tagit del av synpunkter från Luftfartsverket daterat den 6 maj 2019, Trafikverket den 22 maj 2019 samt Swedavia Bromma den 29 maj 2019. Ingen har haft något att erinra mot detaljplaneförslaget.

Sammanfattande bedömning

Detaljplaneförslaget med nuvarande innehåll och utformning har brister i underlaget för att kunna göra bedömning i flera sakfrågor. Avsaknad av redovisning eller bristfällig redovisning medför att Länsstyrelsen inte kan bedöma om marken är lämplig för föreslagen markanvändning utifrån:

- användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuners samordning på ett lämpligt sätt,
- riksintresse för vattenförsörjning,
- miljökvalitetsnorm för vatten enligt 5 kap. miljöbalken,
- hänsyn till människors hälsa eller säkerhet och
- risken för olyckor, översvämning eller erosion

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen innebär risk för påtaglig skada på riksintresset för vattenförsörjning och har negativ påverkan på riksintresset för rörligt friluftsliv.

För att möjliggöra bedömning av markens lämplighet för föreslagen markanvändning behöver förslaget inför kommande planskede kompletteras och bearbetas på följande punkter:

- komplettering med ett avsnitt om hur planområdet samordnas med pågående planprocess för det nya bostadsområdet Riddersvik avseende föroreningar, buller och risker,

SAMRÅDSYTTRANDE**Datum**
2019-06-26**Beteckning**
402-18803-2019

- komplettering med redovisning av vilken påverkan detaljplanens genomförande har på dricksvattentäkterna Görvålnverket och Lovöverket samt redovisning av samråd med övriga berörda kommuner,
- komplettering med en genomarbetad utformning som främjar riksintresset för rörligt friluftsliv,
- komplettering som redovisar påverkan av miljökvalitetsnormer på miljökvalitetsfaktornivå,
- komplettering med redovisning av hur mark- och sedimentföroreningar, inklusive olja i fri fas och deponigas, påverkar hälsa och säkerhet samt miljökvalitetsnormer,
- komplettering med hur både lastbilstransporter och båttransporter påverkar luftföroreningar och koldioxid,
- komplettering med en bullerutredning som redovisar bullersituationen som helhet,
- komplettering med riskbedömning och åtgärdsutredning avseende förorenad mark,
- komplettering med geotekniska åtgärder för att klara stabiliteten i kajområdet,
- komplettering med reglering av grundläggning och andra åtgärder avseende översvänningsrisker och
- komplettering avseende transport av farligt gods

Om dessa problem kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Av 11 kap. 11 § PBL följer att Länsstyrelsen ska upphäva en kommuns beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan om det enligt 10 § andra stycket kan antas att beslutet innebär bl.a. att ett riksintresse inte tillgodoses, att miljökvalitetsnormer inte följs, att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet, eller att det finns risk för olyckor, översvämning eller erosion.

Synpunkterna nedan syftar till att ge kommunen underlag, råd och synpunkter inför nästa skede i planprocessen. Kommunen får på så sätt möjlighet att förtydliga och/eller komplettera planförslaget, så att ett statligt ingripande kan undvikas.

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Riksintressen***Riksintresse för vattenförsörjningen***

Planområdet ligger nära två av HaV:s beslutade 28 områden som är av riksintresse för vattenförsörjningen. Områdena vid vattentäkterna Görväln och Lovön ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden, eller möjligheterna att använda områdena för avsett ändamål.

Det är av yttersta vikt att kvaliteten på dricksvatten inte äventyras med planerad markanvändning då risken för spridning av föroreningar till dricksvattenförekomsten Mälaren är påtaglig.

Vattentäkterna Görväln och Lovön har fått högsta regionala prioritet i Stockholms läns regionala vattenförsörjningsplan. De är Norrvattens respektive Stockholm Vatten och Avfall AB:s huvudvattentäkter.

Länsstyrelsen anser att kommunen inför kommande planskede behöver komplettera planhandlingarna med en redovisning av vilken påverkan planförslaget har på dricksvattentäkterna. Vattentäkterna behöver även säkerställas utifrån de risker som utgörs av ras, skred och erosion i deponierna, spridning av föroreningar från deponier till grund- och ytvatten samt framtida klimatpåverkan. Redovisningen behöver sammanfattas i planbeskrivningen och nödvändiga åtgärder behöver säkerställas i plankartan med bestämmelser.

Riksintresse för rörligt friluftsliv

Planområdet ligger inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. miljöbalken, MB.

Då Mälaren med öar och strandområden utgör riksintresse för det rörliga friluftslivet bör detta beaktas vid val av placering av olika funktioner och utformning för att i möjligaste mån tillgodose etablerade rörelsemönster (stigar och gångvägar) och fortsatt tillgänglighet. Detta är särskilt viktigt då ett nytt större bostadsområde planeras i intilliggande Riddersvik med ca 600 bostäder. Behovet av närrecreation kommer att öka.

Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget bör kunna tillgodose riksintresset för rörligt friluftsliv genom att förslaget inför kommande planskede innehåller en väl genomarbetad utformning vad gäller anpassning till landskapsbild, befintliga kulturmiljöer med viktiga vyer och anpassning till närliggande bebyggelse. Detta för att befästa rekreationsområdet, stärka de gröna sambanden och spridningskorridorerna för både djur och växtliv. Detta behöver sammanfattas i planbeskrivningen och eventuella åtgärder som krävs behöver redovisas i plankartan med bestämmelser.

Riksintresset för yrkesfiske

Området ligger också i anslutning till riksintresse för yrkesfiske, (sjöar), enligt 3 kap. miljöbalken, där detaljplaneförslagets nya hamnanläggning är placerad inom detta riksintresse. Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget endast i ringa utsträckning påverkar riksintresset för yrkesfiske.

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Miljökvalitetsnormer för vatten

Planområdet omfattar cirka 22 ha mark och 13 ha vattenyta. Området ligger bredvid Lövstatippen, som är en utfyllnad med avfall i Mälarens strandzon. Två km NV om tippen finns vattenintaget till norra Stockholms dricksvattenförsörjning via Görvälnverket. Genom historiska verksamheter i området har marken och sediment i Mälaren förorenats. Tippen har vallats in med sprängsten för att hindra ras och skred. Trots det rasade en del av tippen ner i Mälaren under 1970-talet. Även idag är delar av strandlinjen ostabil. Planområdet ingår i sekundär och primär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde, för vilket särskilda skyddsföreskrifter gäller. I föreskrifterna regleras bland annat hantering av spillvatten, dagvatten och mark- och anläggningsarbeten.

I PM Dagvatten, PM Förorenad mark och hydrogeologi, MKN Hydromorfologi, riskbedömning och Spridnings- och depositionsberäkningar, (samtliga Sweco 2019), har underlag sammanställts för att beskriva den förväntade påverkan på miljöfaktorerna.

Enligt planbeskrivningen påverkas ytvattenförekomsterna Mälaren-Görväln, Ulvsundasjön och Strömmen. Beskrivningen nämner att dagvatten från planområdet idag leds direkt, via oljeavskiljare, ut i Mälaren-Görväln, vid småbåtshamnen. Fördröjning och rening av dagvatten från den sluttäckta tippen sker i krossdiken runt hela anläggningen. Mark- och sedimentföroreningar förekommer i hela planområdet och dessutom förekommer olja i fri fas och deponigas (metan). Vid ianspråktagande av mark och vatten vid planens exploatering bedömer kommunen att planförslaget inte påverkar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för Mälaren-Görväln, (s. 33 planbeskrivningen), trots de i underlaget beskrivna ökade riskerna för föroreningar av vattnet och sediment i Mälaren.

Länsstyrelsen delar inte denna bedömning med hänvisning till det bifogade underlaget som nämnts ovan. Det finns uppenbara risker för försämring av status för flera parametrar och därmed även för kvalitetsfaktorer.

Marksanering kommer att göras upp till riktvärden anpassade för förorenade markområden. Länsstyrelsen vill påminna om att det inte finns någon direkt koppling mellan Naturvårdsverkets riktvärden för förorenade områden och gräns- eller riktvärden som utgör miljökvalitetsnormer för vatten. Det är möjligt att ytterligare sanering av mark eller sediment kan behövas för att uppnå MKN vatten.

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen saknar en fullständig analys av påverkan på miljökvalitetsfaktornivå, vilket gör att Länsstyrelsen inte kan göra en helhetlig bedömning av slutsatserna i MKB.

Länsstyrelsen anser vidare att detaljplaneförslaget behöver kompletteras med en fullständig analys som redovisar påverkan av miljökvalitetsnormer på miljökvalitetsfaktornivå. Kompletteringen behöver införas i miljökonsekvensbeskrivningen, men även sammanfattas i planbeskrivningen och eventuella åtgärder behöver införas i plankartan med bestämmelser.

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Planförslaget saknar en redovisning av hur mark- och sedimentföroreningar, inklusive olja i fri fas och deponigas, påverkar miljökonsekvensnormen, vilka åtgärder som krävs och vilka effekter dessa åtgärder har för recipienten. Redovisningen behöver sammanfattas i planbeskrivningen med eventuella åtgärder redovisade i plankartan med bestämmelser.

Utifrån nuvarande redovisat underlag anser Länsstyrelsen att kommunen i samrådshandlingarna inte visat att marken är lämplig för planerad mark- och vattenanvändning.

Se även text under rubriken Dagvatten.

Miljökvalitetsnormer för luft

En lufrapport har tagits fram av Sweco, (2019-02-28), som beskriver spridnings- och depositionsberäkningar vid planområdet. Beräkningar har tagits fram för kväveoxider, svaveldioxid, partiklar, arsenik, bly, kadmium, nickel och kvicksilver. Det framgår i rapporten att samtliga miljökvalitetsnormer kommer att följas när verksamheten är i drift. Nedfall av kväve och svavel underskrider även det regionala miljömålet i Stockholms län.

Det framgår inte vilken körsträcka som kommer bli aktuell för lastbilstransporter till planområdet (s. 20) Det är stor skillnad mellan 10 km och 40 km när det gäller utsläpp av föroreningar och koldioxidutsläpp. Majoriteten av bränslet till verksamheten kommer att transporteras med båt. Kommunen behöver därför även redovisa båttransporternas klimatpåverkan och utsläpp till luft.

Länsstyrelsen anser att detta avsnitt i lufrapporten behöver kompletteras med hur både lastbilstransporter och båttransporter påverkar utsläpp av föroreningar och koldioxid. Lufrapporten behöver sammanfattningsvis redovisas i planbeskrivningen och eventuella behov av åtgärder behöver, där det är möjligt, redovisas i detaljplanekarta med bestämmelser.

Strandskydd

Platsen för delar av anläggning och placering av ny hamn omfattas av generellt strandskydd.

Utifrån detta har kommunen redovisat upphävande av strandskyddet via planbestämmelse och i planbeskrivningen hänvisat till det tredje av de särskilda skälen enligt miljöbalken 7 kap. 18 c §, (anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet).

Länsstyrelsen bedömer att detta förfarande, med tydliggörande i plankartan, är i överensstämmelse med strandskyddsreglerna i 7 kap. miljöbalken.

Hälsa och säkerhet**Buller**

I planbeskrivningen framkommer det att återvinningscentralen kommer att få en ny lokalisering inom planområdet. Återvinningscentralen kommer att placeras

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

sydost inom planområdet vilket är närmare befintlig och planerad bebyggelse. När bullersituationen presenteras ligger fokus enbart på kraftvärmeverkets verksamhet och återvinningscentralen nämns inte.

I bullerberäkningen förutsätts att fartygen är anslutna till landström. Alla fartyg har inte den möjligheten.

Planförslaget saknar en bullerutredning med en helhetsbild över bullersituation, där buller från värmekraftverkets verksamhet, buller från återvinningscentralen med ny placering samt buller från transporter med lastbil och fartyg ingår avseende bullerstörningar var för sig och samordnat.

En sammanfattning behöver ingå i planbeskrivningen och eventuella krav på åtgärder behöver redovisas i plankarta med bestämmelser.

Processen för detaljplaneförslaget Lövstaverket behöver samordnas med pågående planprocess för det nya bostadsområdet Riddersvik, avseende buller, föroreningar och risker.

Förorenad mark

Detaljplaneförslaget saknar grundläggande underlag för att Länsstyrelsen ska kunna bedöma om detaljplanen är lämplig avseende förorenade områden i kombination med geotekniska risker.

Inför kommande planskede behöver följande frågeställningar utredas och beskrivas med sammanfattning i planbeskrivningen, samt vid behov säkerställas i plankartan med bestämmelser.

Rådande markförhållanden förändras när en stor mängd massor samt tyngden från planerade byggnader tillförs området. Samrådshandlingarna saknar redovisning av hur detaljplaneförslagets genomförande, med ändrade markförhållanden, påverkar risker avseende stabilitet i deponierna och speciellt risken för skred och ras i deponikanterna, ned i Mälaren, med spridning av föroreningar. Länsstyrelsen saknar även åtgärdsförslag för stabilisering av deponierna för att motverka skred och ras.

Länsstyrelsen anser att risken för spridning av föroreningar från deponier till grund- och ytvatten orsakat av ökat tryck på deponierna och förändrat grundvattenflöde, samt spridning av olja i fri fas, behöver redovisas tillsammans med en åtgärdsanalys.

I redovisningen av risker och förslag på åtgärder behöver även ingå eventuella hänsynstagande till dimensionering för framtida klimatpåverkan med ökad temperatur och ökad nederbörd.

Länsstyrelsen anser vidare att kommunen behöver komplettera detaljplaneförslaget inför kommande planskede, med resultat från kontrollprogram för yt- och grundvatten samt ett fullständigt analysresultat från området med den planerade energihamnen. Provtagningarna behöver även omfatta PFAS, TBT, bekämpningsmedel samt klorerade lösningsmedel för både mark och grundvatten.

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Eftersom alla analysresultat inte är redovisade i detta skede och riskbedömningen och åtgärdsutredningen därmed inte är kompletta kan Länsstyrelsen inte bedöma föroreningsituationen och föreslagna åtgärder i sin helhet.

Risk för ras och skred

Kommunen beskriver att stabiliteten i kajområdet kan uppnås med grundläggning av kajen med bland annat pålar parallellt med stranden, (s. 54 i planbeskrivningen). I Swecos geotekniska PM framgår det på s. 35 att fler åtgärder krävs, bland annat muddring för borttagande av massor samt en 15 meters stödvall. Det kommer även att upprättas stabilitetsberäkningar när ännu pågående undersökningar är klara.

Länsstyrelsen anser att kommunen i samrådshandlingarna inte visat att marken är lämplig för planerad markanvändning. Kommunen behöver reglera de förstärkningsåtgärder och grundläggningsåtgärder som krävs för att göra marken lämplig för föreslagna markanvändning. Förstärkningsåtgärderna ska vara utredda och genomförbara, tydligt preciserade och effektbeskrivna. Kommunen behöver i planhandlingarna vara tydligare med vad som är grundläggningslösningar och vad som är förstärkningsåtgärd som är nödvändig för markstabiliteten.

Länsstyrelsen bedömer att svallvågorna från inkommande fraktfartyg till hamnen kan orsaka ökad erosion längs stränderna inom och utanför planområdet. Kommunen behöver redovisa riskerna med erosionen med hänsyn till planerad verksamhet. Nödvändiga åtgärder behöver redovisas i planbeskrivningen och säkerställas i plankartan med bestämmelser.

Planförslaget behöver kompletteras med bedömning avseende risken för skred, ras och erosion i planområdet, även där ingen ny bebyggelse planeras.

Länsstyrelsen anser att detaljplaneförslaget behöver kompletteras med fullständiga åtgärder för att klara stabiliteten i kajområdet och stabilitetsberäkningar behöver genomföras och redovisas. De förstärkningsåtgärder och grundläggningsåtgärder som krävs behöver redovisas och riskerna med eventuell erosion orsakad av verksamheten behöver också redovisas. Samtliga kompletteringar behöver sammanfattas i planbeskrivningen och de åtgärder som krävs behöver framgå av plankarta med bestämmelser.

Översvämning på grund av högt vattenstånd i Mälaren

På s. 11 i planbeskrivningen redogör kommunen för riskerna för översvämning inom planområdet. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver reglera de restriktioner eller åtgärder som krävs för att säkerställa att marken är lämplig.

Länsstyrelsen anser även att alla byggnader inom området som riskerar att översvämmas behöver reglerad grundläggning ovan nivå +2,7 (RH 2000) om inte annan ändamålsenlig skyddsåtgärd redovisas i planhandlingarna.

Översvämning på grund av skyfall

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Kommunen beskriver ett antal problem med lågpunkter, avseende ett skyfallsregn, på s. 54-56 i planbeskrivningen. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver göra en utförligare redovisning för hur man avser åtgärda problemen och vilken väg vattnet tar med spridning av föroreningar och påverkan på miljökvalitetsnormer. Kommunen behöver också säkerställa att utryckningsvägar inte hindras eller att byggnader tar skada av ståenden vatten. En mer uttömmande redovisning behöver sammanfattas i planbeskrivningen och eventuella krav på åtgärder behöver säkerställas i plankartan med bestämmelser.

Läs mer i Länsstyrelsen Stockholms [Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall](#).

Farligt gods

Kommunen har i plankartan infört bestämmelserna m1, m2 och m3 för att hantera risken för olyckor med transporter av farligt gods på Lövstavägen för de som befinner sig inne på detaljplaneområdet. Lövstavägen är, som kommunen beskriver, en sekundärled för transporter av farligt gods där ”det går relativt få transporter av farligt gods på vägen idag”. Den större mängden farligt gods kommer därför vara verksamhetens egna transporter. Den totala trafikmängden kommer att öka på Lövstavägen med i storleksordning en tung transport per timme. Av dessa transporter är det dock endast ett fåtal som medför farligt gods. Detta bör inte ha en betydande effekt på risknivån i omgivningen för människors liv och hälsa samt miljön enligt planbeskrivningen s. 53. Kommunen redovisar att bränslet som behövs till kraftvärmeverket ska transporteras dit med båt eller lastbil och att bränsletransporten normalt ska ske med båt. Transportbehovet med lastbil beräknas vara en lastbil i timmen. Länsstyrelsen saknar en beskrivning av vilka konsekvenser det ökade antalet transporter med farligt gods har på andra områden intill Lövstavägen. Vidare saknar Länsstyrelsen en noggrann beskrivning av mängderna farligt gods som kommer att transporteras på Lövstavägen.

Länsstyrelsen anser att detaljplaneförslaget behöver kompletteras med en redovisning av vilka mängder farligt gods som förväntas transporteras på Lövstavägen och vilka konsekvenser detta kan ha för bostäder längs med Lövstavägen, inklusive det planerade nya bostadsområdet Riddersvik. Beskrivningen och konsekvensanalysen behöver sammanfattas i planbeskrivningen och eventuella åtgärder behöver redovisas i plankarta med bestämmelser.

Risker förknippade med deponigas vid kraftvärmeverket

Kommunen beskriver risken för olyckor med deponigas i planbeskrivningen på s. 56. Däremot saknar Länsstyrelsen en redovisning av hur kommunen bedömer och hanterar risken för olyckor med deponigas i planområdet.

I riskutredningen noteras risken för olyckor med deponigas från marken i planområdet utan att vidare behandla den risk för olyckor som det innebär. I PM förorenad mark och hydrogeologi, (2019-04-11), bedömer Sweco att det krävs tekniska skyddsåtgärder för byggnader som är planerade i delområden där

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

deponimaterial finns (s. 96). I miljökonsekvensbeskrivningen ges förslag på åtgärder för att hantera risken för olyckor som deponigas innebär för planområdet, (s. 78). Kommunen behöver säkerställa att marken är lämplig med hänsyn till risken för olyckor.

Länsstyrelsen anser att detaljplaneförslaget behöver kompletteras med redovisning av hur risken för olyckor med deponigas hanteras och även redovisa nödvändiga riskreducerande åtgärder för att marken ska vara lämplig för planerad bebyggelse. Redovisningen behöver sammanfattas i planbeskrivningen och krav på åtgärder behöver regleras i plankartan med bestämmelser. Ytterligare riskreducerande åtgärder av teknisk art kan regleras vid tekniskt samråd och kontrollplan inför startbesked.

Rådgivande synpunkter

Samrådet ska syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Utöver synpunkter på de statliga ingripande-grunderna ska länsstyrelsen särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL. Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i plan- och bygglagen, om det behövs från allmän synpunkt. Kommunen bör med hänsyn till synpunkterna fundera över om och hur planens utformning eventuellt kan ändras.

Vattenskydd

Det detaljplanerade området ligger inom vattenskyddsområdet för Östra Mälaren, både primär och sekundär zon. Inom skyddsområdet gäller särskilda bestämmelser och efterlevnaden av dessa är en förutsättning för att aktuell detaljplan och verksamhet ska vara tillåtlig.

Med risk för vattenförorening avses *en inte obetydlig eller ringa risk för tillförsel/spridning av förorenande ämnen till yt- och grundvatten inom Östra Mälarens vattenskyddsområde*. Verksamheter och åtgärder som medför sådana risker är därmed förbjudna. Planhandlingarna behöver redovisa och tydligt motivera, varför det inte föreligger en risk för förorening av yt- och grundvatten från den planerade verksamheten.

Enligt planbeskrivningen s. 33 (utdrag från MKB – samlad bedömning) anges bl.a. att *”planförslaget bedöms inte påverka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten eftersom näringsämnen eller förorenande ämnen inte tillförs Mälaren-Görväln. Dagvatten ska hanteras så att markföroreningar inte sprids till omgivningen.”* Vidare anges i planbeskrivningen, s. 34, att *”gällande påverkan och konsekvenserna för vattenskyddsområdet visar resultatet av genomförda beräkningar att utspädningen vid Görväln och Lovön är minst 100 000 ggr. Av det skälet kommer de ämnen som sprids från dagvattenutloppet vara försumbart små varför ingen påverkan på dricksvattenintagen bedöms föreligga.”*

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Då motivering saknas till ovanstående bedömning om att förorenande ämnen inte tillförs Mälaren-Görväln förutsätts att detta baseras på uppskattat utsläpp via dagvatten. Även i den samlade bedömningen på vattenmiljön i bilagd MKB (s. 40) nämns endast dagvatten som potentiell föroreningskälla. Området är konstaterat starkt förorenat, men i motsvarande avsnitt i MKB:n, om spridning av föroreningar, saknas bedömningar av vilken påverkan planens genomförande har på föroreningstillförseln till Mälaren. T.ex. saknas bedömning av hur vattenkvaliteten kan påverkas av den planerade muddringen av sedimenten vid båtuppställnings- platsen. Under den samlade bedömningen (s. 63) anges att spridningen av föroreningar från området kommer att begränsas, under förutsättning att efterbehandlingen genomförs enligt rekommenderade åtgärdsförslag. Vidare anges dock att bedömningen baseras på en rapport där samtliga fältarbeten och provtagningar för området runt energihamnen och sediment i hamnområdet ännu inte sammanställts.

Det saknas även ett resonemang om planens och verksamhetens påverkan på vattenkvaliteten. T.ex. innebär planen en ökad båttrafik till och från den planerade energihamnen vilket ökar risken för att föroreningar, genom t.ex. grumling eller olyckor, tillförs vattnet. En annan aspekt som måste beaktas är hur den planerade verksamheten, både i anläggningsskede och driftskede, kan komma att påverka omgivande mark och grundvatten, (t.ex. deponier utanför detaljplanelagt område), som i sin tur kan medföra ökat läckage till Mälaren.

Miljöprövning

Samråd inför miljöprövningen för hela den planerade anläggningen, inklusive vattenverksamheten hanteras i Länsstyrelsens ärende 551-52735-2018.

De delar av anläggningen som innefattar vattenverksamhet och som ska prövas i Mark- och miljödomstolen i enlighet med 11 kap miljöbalken är enligt sökandes uppgifter:

- Anläggande av kaj/hamnanläggning för leverans av bränsle via båt. I anläggningen ingår även transportband som ska gå mellan kajen och själva värmekraftverket. Åtgärderna innefattar bland annat följande arbetsmoment i vattenområdet: Pålning, spontning, utfyllnad med muddermassor och muddring för att erhålla tillräckligt vattendjup.
- Muddring och/eller övertäckning i syfte att sanera förorenade sediment
- Rivning av befintlig småbåtshamn
- Ytvattenbortledning (i driftskede)

När sökandes ansökan med tillhörande MKB m.m. lämnas till Mark- och miljödomstolen kommer Länsstyrelsen att delta i den fortsatta processen, avseende prövning av verksamheten, genom att bidra med synpunkter vid domstolsyttranden och framtida domstolsförhandlingar.

Dagvatten

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

Dagvattenhanteringen, som beskrivs i PM dagvatten (2019-04-11), behöver undersökas och redovisas mera i detalj. Det finns några förslag till åtgärder i rapporten. Utredningen rekommenderar att det bör sökas dispens, från vattenskyddsföreskrifterna, för verksamheten. Länsstyrelsen anser att det även kan behövas ett beslut om undantag för verksamheten i enlighet med vattenförvaltningsförordningen, vilket kommer att ingå i prövningen av verksamheterna. För detaljplanen gäller att tillräckligt med fördröjning och rening av dagvatten sker för att undvika att miljökvalitetsnormerna äventyras eller inte kan följas.

Det görs regelbundna analyser av dagvatten från tippområdet (SVOA), men trots det har dagvattenutredningen endast tagit med beräkningar med hjälp av modellerade data (StormTac). Länsstyrelsen anser att uppmätta data behöver ingå som underlag i dagvattenutredningen.

De föreslagna dagvattenåtgärderna är dimensionerade efter Stockholm stads minimala åtgärdsnivå för dagvatten (målet med 20 mm fördröjning). Eftersom just denna detaljplan innefattar kända och okända punktkällor till föroreningar och industriell verksamhet behöver utredningen redovisa och tydliggöra att det räcker med denna åtgärdsnivå för att klara utsläpp till Mälaren-Görväln.

Kulturmiljö

Förhistoriska gravar i närområdet vittnar om Lövstas ursprung som bondby, men landskapet får idag sin främsta prägel av Lövstas tid som sopstation 1889-1986. Anläggningens historia speglar huvudstadens behov av att lösa de hygieniska förhållandena i samband med den snabba befolkningstillväxten från och med 1800-talets senare hälft. I början av 1900-talet utökades Lövstaanläggningen med en sopförbränningsstation och 1938 tillkom en ny, storskalig förbränningsanläggning ritad av Holger Blom i tidens funktionalistiska stil.

De tydligaste avtrycken från sopstationseran utgörs idag av deponikullarna. Den storskaliga 1930-talsanläggningen revs 2006, enligt Stadsmuseet hade detta byggnadskomplex höga kulturhistoriska värden. Av sopstationen återstår idag endast tre hus, samtliga från det äldre sopförbränningsverket från tidigt 1900-tal, två tegelhus och en villa. Byggnaderna är beskrivna i en särskild byggnadsinventering framtagen inom ramen för planarbetet. I egenskap av att vara de äldsta, kvarvarande byggnaderna, dessutom med gestaltningsmässiga kvaliteter, bedöms de ha betydande kulturhistoriska värden. Länsstyrelsen instämmer med denna bedömning, i synnerhet med tanke på anläggningens roll i stadens historia och att det är renhållningstekniska byggnader från tidigt 1900-tal. Det finns därför skäl från lokalhistorisk synpunkt att verka för ett bevarande på något sätt. MKB:ns samlade bedömning att planen medför små negativa konsekvenser på kulturmiljön är rimlig utifrån ett helhetsperspektiv, då miljön i sin helhet är så fragmentiserad.

Området med sina lämningar och sin historia är kopplad till Stockholm och ett tidstypiskt förhållningssätt till miljö- och hållbarhetsfrågor som riskerar att betraktas som en del av "baksidan" av det moderna samhällets framväxt. Parallellt kan nämnas motsvarande förhållningssätt vad gäller de obesuttnas och torparnas

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

livsmiljöer som inte uppmärksammats i särskilt stor utsträckning. Genom att lyfta vardagslandskapet, en viktig pusselbit i berättelsen om huvudstadens framväxt, kan det finnas en pedagogisk poäng med att bevara återstående äldre byggnader och dess säregna arkitektoniska uttryck för att kunna visa upp områdets 1900-talshistoria och roll i Stockholms framväxt.

En sammanhängande kulturmiljö med höga värden ligger strax utanför planområdet, Riddersviks gård med sjönära engelsk park och herrgårdsanläggning. Gårdens engelska park anlades årtiondena kring sekelskiftet 1800 och är en landskapspark med olika vegetationstyper, blickpunkter och accenter. Upplevelsen av parken kan eventuellt påverkas negativt av den storskaliga anläggningen i Lövsta. Parkens höga kulturhistoriska värden motiverar att man ytterligare studerar hur viktiga komponenter och utblickar i parklandskapet kan störas visuellt av utvecklingen i Lövsta. Här kan nämnas till exempel utblickarna från Korsudden med dess lusthusliknande tempel från 1790. Kraftvärmeverkets höjder, färger och materialuttryck är viktiga aspekter att hantera och säkerställa i planprocessen för att mildra anläggningens avtryck i landskapsbilden.

Närhet till rekreativa miljöer – social hållbarhet

Planområdet ligger norr om och intill pågående detaljplanearbete, Riddersvik, med ca 600 nya bostäder. Detaljplan Riddersvik innehåller även upprustning av kulturmiljöer som Riddersviks gård och den tillhörande Engelska parken. Parken, med sträckning utmed vattnet, har höga rekreativa värden för det nya bostadsområdet och befintliga närliggande bostäder. Norr om planområdet planeras instiftande av ett nytt naturreservat, även det med höga rekreativa värden. Området har en tradition av rekreativa friluftssintressen som nu förstärks av upprustning och nytt naturreservat till en kvalitetsmässigt hög nivå för boendemiljön.

Att placera en industrianläggning med tillhörande hamn mitt i detta område med hög potential avseende boendemiljön kräver en noggrant avvägd balans mellan fullständigt olika intressen. Industrianläggningens ingrepp med rivning av småbåtshamnen och nedläggning av Lövstabadet kan kräva någon form av kompensation för de rekreativa värdena. Även miljöaspekterna behöver hitta sina lösningar som i bästa fall även kan bidra till en positiv boendemiljö.

Länsstyrelsen anser att kommunen planeringsmässigt behöver belysa och samordna dessa olika delar för att en ny stadsdel ska kunna ge goda förutsättningar för folkhälsa och social hållbarhet med goda boendemiljöer och närhet till rekreativa kvaliteter.

För mer konkreta synpunkter, t.ex. avseende barnperspektiv, hänvisar Länsstyrelsen till sitt samrådsyttrande för detaljplan Riddersvik, (dnr 402-52150-2018).

Naturvärden

Det är positivt att kommunen planerar att utföra naturvärdesinventering med anledning av det inom planområdet bland annat finns lämpliga miljöer för

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

groddjur samt kända skyddsvärda arter knutna till äldre tall- och barrskogsmiljöer. När det är klarlagt vilka arter som förekommer inom planområdet samt vilka av dessa som omfattas av artskyddsförordningen behöver kommunen därefter bedöma om de planerade åtgärderna kan komma att påverka respektive arts bevarandestatus i området, samt artens naturliga utbredningsområde. Med hänsyn till att angränsande mark som är tänkt att omvandlas till naturreservat (Kyrkhamn-Lövsta) kan det även vara relevant att utreda om de planerade åtgärderna på sikt kan komma att påverka naturvärdena inom reservatet.

Eventuellt berörs en trädallé i norra delen av planområdet. Kommunen kan därför behöva klargöra om trädraden är en sådan allé som omfattas av biotopskyddsbestämmelserna.

Flera, enligt kommunen, skyddsvärda träd kommer att avverkas i samband med genomförande av detaljplanen. Särskilt skyddsvärda träd är ovanliga i vardagslandskapet och bör bevaras oavsett om de påträffas i skogsmark, odlingslandskapet eller urbana miljöer. Grova, gamla eller ihåliga träd har en mycket stor betydelse för olika djur- och växtarter. Att bevara så många som möjligt av dessa träd och att gynna nyrekrytering har därför hög prioritet. Om skyddsvärda träd ändå måste avverkas är det positivt att delar av träd och buskar som avverkas läggs upp i faunadepå i solbelyst park- eller naturmark i närheten.

Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att störa vilda fåglar under häckningstid, samt att skada eller förstöra fåglarnas häckningsplatser. Avverkning av träd där fåglar häckar får därför inte ske under perioden 1 mars - 31 juli.

I övrigt konstaterar Länsstyrelsen att planområdet berör ett sammanhängande grönområde benämnt som ”Grön kil”. Dessa områden är av vikt för såväl den biologiska mångfalden som tätortsnära rekreation samtidigt som de skapar viktiga ekologiska samband. Kommunen bör därmed redogöra för hur dessa negativa konsekvenser på det ekologiska spridningssambandet som planen antas medföra ska motverkas eller om möjligt förhindras.

Detaljplaneförslaget berör enligt RUFSS ett svagt grönt samband, i Görväln-kilen, som behöver förstärkas, inte försvagas ytterligare. Staden har dessutom i det för planen nu aktuella området identifierat en spridningszon mellan kärnområden som har särskilt viktiga funktioner för växt- och djurlivet och som påverkar förutsättningarna för biologisk mångfald i en större geografisk skala. Mellan det blivande hamnområdet och den norra tippen bör stora ansträngningar därför göras för att främja biologisk mångfald, förutsättningarna för ekologisk konnektivitet samt rekreation, om projektet är genomförbart ur andra miljöaspekter.

Miljöskydd

Planområdet gränsar till sluttäckta avfallsdeponier. Länsstyrelsen vill påpeka att planen inte får medföra några åtgärder som påverkar sluttäckningskonstruktionen i deponierna. Till exempel kan tät- och skyddsskikt i sluttäckningskonstruktionen skadas av schaktarbeten eller genom rotpenetration från träd. Deponierna behöver därför kontinuerligt hållas fria från träd och buskar. Det bör därför tydligt framgå i planbeskrivningen om och i vilken omfattning som de sluttäckta deponierna kan

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019

komma att påverkas av anläggningsarbeten vid genomförande av detaljplanen. Detaljplanen får inte heller försvåra för skötsel och tillsyn av de gamla deponierna.

Överlag bör det i planbeskrivningen framgå vilken bedömning som gjorts när det gäller risk för miljöpåverkan från de gamla deponierna i form av risk för luktstörning, eller förorenings-spridning via lakvatten.

Länsstyrelsen vill påpeka att då avfall i form av uppgrävda schaktmassor från planområdet avses att återvinnas för andra anläggningsändamål inom planområdet kan det krävas anmälan enligt 29 kap. 35 § miljöprövningsförordningen eller tillståndsprövning enligt 29 kap. 34 § miljöprövningsförordningen.

Länsstyrelsen vill även påpeka att det är oklart om den planerade verksamheten omfattar lagring eller behandling av avfall som behöver ske under tak för att minska föroreningspåverkan på dagvatten. Om lagring/behandling av avfall behöver ske under tak bör det framgå hur det i så fall påverkar utformningen av detaljplanen.

Lukt

I planbeskrivningarna s. 46 uppges det att anläggningen inte kommer orsaka problem med lukt eftersom bränslet som används inte luktar. Länsstyrelsen anser att kommunen bör utveckla detta resonemang. Hushållsavfall kommer att användas som bränsle i panna 1 med drifttid majoriteten av året. Avlastning och hantering av hushållsavfall kan orsaka problem med lukt vilket kan skapa olägenheter för människor som befinner sig i det närliggande området. Planområdet ligger i anslutning till närliggande bebyggelse samt ett rekreativsområde där människor rör sig till fots, cykel och häst. Vid utbyggnadsalternativet kommer rekreativsområdet till viss mån begränsas av kraftvärmeverket. Det är viktigt att det närliggande området får behålla sin funktion och att eventuella luktstörningar från kraftvärmeverket elimineras. Länsstyrelsen anser att kommunen bör redovisa spridningen av lukt från anläggningen och även ge förslag på åtgärder.

Övrigt

Miljökonsekvensbeskrivning har upprättats och ingår i planhandlingarna.

Detta beslut har fattats och godkänts digitalt av planchef Tatjana Joksimović. I ärendets slutliga beredning har planhandläggare Åke Modig deltagit som föredragande.

Kopia: Ma; JK, SL, SL Mv; G J-L, ES, EB, NB Mln; YO, EW Mnv; ES, KL Ms; JB, MK, AB, SH SBk; SA, E D-R, JA SBSb; MA, FS LBl; HA

SAMRÅDSYTTRANDE

Datum
2019-06-26

Beteckning
402-18803-2019